

1. SZCZĘCZYŃ
21. NIEMCECH DZIAR
TEJCEBU, HITLEROWSKIEGO
ZAMORDOWANYCH I SPALONYCH
W ROKU 1945
W OROZIE KONSTANTYŃSKIM
W ŁĄKOWIE

11. SZCZĘCZYŃ
2. NIEMCECH DZIAR
TEJCEBU, HITLEROWSKIEGO
ZAMORDOWANYCH NA TERENIE
SOKRÓWKA POLSKIEGO
1. BRIGADY
W LATACH 1945-48

Park Cytadela

Największy park miejski (ok. 100 ha). Do XIX wieku wzgórze z malowniczo położoną wsią Winiary, które zostało przekształcone w potężny fort. Po wojnie utworzono tu rozległy park będący jednym z ulubionych miejsc wypoczynku i rekreacji poznanianów. W pozostałościach twierdzy mieści się Muzeum Uzbrojenia oraz Muzeum Armii „Poznań”. Południowo-zachodni stok wzgórza zajmują cmentarze żołnierzy poległych podczas I i II wojny światowej. W 2002 r. na terenie Cytadeli umieszczono rzeźby Magdaleny Abakanowicz, światowej sławy polskiej rzeźbiarki.

Fort Winiary powstał w l. 1828-39 na gruntach wysiedlonych wsi Bonin i Winiary. Stanowił klasyczny przykład dzieła fortecznego, zrealizowanego wg tzw. systemu nowopruskiego. Był zasadniczym elementem twierdzy pruskiej, w jaką przekształciły Poznań władze zaborcze. Fort zajmował powierzchnię ok. 100 ha.

W 1945 r. fortyfikacje Cytadeli zostały w znacznym stopniu zniszczone, a w latach następnych rozebrane. Na południowym stoku wzgórza urządzono wówczas cmentarz żołnierzy radzieckich.

W 1962 r. rozpoczęto prace zmierzające do utworzenia na Cytadeli Parku - Pomnika Braterstwa Broni i Przyjaźni Polsko - Radzieckiej. W 1992 r. zmieniono nazwę parku; odtąd jest to Park Cytadela. Zajmuje dziś, łącznie z cmentarzami, powierzchnię ok. 100 ha.

Na terenie parku znajdują się dwie placówki muzealne - Muzeum Armii "Poznań" i Muzeum Uzbrojenia. Niedaleko pomnika Bohaterów stoi odsłonięty w 1982 r. pomnik marszałka Związku Radzieckiego Wasilija Czujkowa (1900-82) - dowódcy 8 armii gwardii, której oddziały szturmowały w 1945 r. Cytadelę.

Niewiele zachowało się plenerowych kompozycji rzeźbiarskich ustawionych w parku w l. 1968-70. Dawne czasy przypominają m.in. rzeźby "Braterstwo Broni" dłuta Dimitra Sowy z Charkowa i "Saperzy" Jana Jakóba. Stoi też - uroczyscie oddany do użytku w 1986 r. - "Dzwon Pokoju i Przyjaźni Między Narodami". Na południowym stoku wzgórza położonych jest kilka cmentarzy.

W 2002 roku, z okazji obchodów 750 lecia lokacji miasta, na terenie parku stanęła instalacja

Magdaleny Abakanowicz "Nierozpoznani".

Od kilku lat na terenach Cytadeli w okresie wielkanocnym organizowane są z wielkim rozmachem misteria pasyjne przygotowywane przez poznańską młodzież katolicką. Misteriom odgrywanym po zmroku przyglądają się tłumy widzów.

Atrakcje dla dzieci □

Teren idealny na spacer z dziećmi. Szerokie alejki, zacienione zakątki pozwalają bezpiecznie biegać, jeździć na rowerach, rolkach czy hulajnogach.

Rozległe, bardzo dobrze utrzymane trawniki są idealnym miejscem na organizację rodzinnego pikniku. Na terenie Cytadeli znajduje się **plac zabaw** oraz **kawiarenka**, gdzie podczas zabawy dzieci rodzice mogą chwilę odpocząć.

Dla małych i dużych pasjonatów militariów istnieje możliwość odwiedzenia zlokalizowanego na Cytadeli **Muzeum Uzbrojenia**. Zobaczyć można tam m.in. komplet karabinów, amunicję artyleryjską, zbiór broni i amunicji zebranej na terenie Cytadeli podczas budowy parku. Największy jednak zachwyty budzi plenerowy park sprzętu wojskowego. Na ekspozycji znajduje się kilkanaście egzemplarzy pojazdów wojskowych, kilka samolotów i śmigłowców z okresu powojennego oraz wiele dział i moździerzy różnych typów.

Cmentarze na Cytadeli

Cytadela to nie tylko jedno z ulubionych miejsc wypoczynku i rekreacji poznaniaków. To także przepełnione historią miejsce pamięci. Można ją najpełniej poczuć odwiedzając południowo-zachodnie stoki dawnego Fortu Winiary, gdzie znajdują się historyczne cmentarze.

Najstarsza część to Cmentarz parafii św. Wojciecha. Jego historia sięga początków XIX wieku i jest to drugi najstarszy zachowany cmentarz w Poznaniu (starszy jest tylko Cmentarz Zasłużonych Wielkopolan). Jest tu także Cmentarz Garnizonowy, na którym spoczęli powstańcy styczniowi, wielkopolscy, a także weterani wojny polsko-bolszewickiej. Cytadela jest także miejscem pochówku jeńców francuskich z czasów wojny prusko-francuskiej (1870-1871). Można tu także odnaleźć kwaterę prawosławną.

Pochowani na stokach Cytadeli mogliby opowiedzieć historię drugiej wojny światowej i wielu dramatycznych wydarzeń. Poczynając od pierwszych ofiar wojny z września 1939 roku - polskich lotników i żołnierzy, poprzez pomnik kryjący groby konspiracyjnej grupy dra Franciszka Witaszka, aż po Cmentarz Bohaterów Polskich, na którym spoczęli także Cytadelowcy, czyli poznaniacy zwerbowani do udziału w Bitwie o Poznań w 1945 roku. Jest tu także Cmentarz Bohaterów Radzieckich, gdzie pochowano łącznie kilka tysięcy żołnierzy, wielu biorących udział w walkach o Poznań.

Wiele osób może być zaskoczonych, że w Poznaniu, na stokach Cytadeli znajduje się także Cmentarz

Wojenny Wspólnoty Brytyjskiej (Commonwealth). Są na nim pochowani uczestnicy Wielkiej Ucieczki z niemieckiego obozu jenieckiego w Żaganiu w 1944 roku. Tunelem wydostało się poza obóz około osiemdziesięciu przetrzymywanych w obozie oficerów, jednak zbiec udało się tylko trzem. Pięćdziesiąt osób uczestniczących w akcji zostało rozstrzelanych przez hitlerowców. Czterdzieści osiem zostało pochowano na Cytadeli. Są wśród nich między innymi Brytyjczycy, Kanadyjczycy, Nowozelandczycy, Polacy, a także Litwin, Czech i Grek.

Śladem powojennej historii Poznania są groby ofiar Czerwca 1956 roku - jednego z pierwszych tak dużych protestów przeciwko komunistycznym władzom w krajach bloku wschodniego.